

BOLALARDAGI RAXIT KASALLIGI

Xayitboyeva Zulfizarxon Saparbayevna

Respublika o'rta tibbiyot va farmasevtika xodimlari malakasini oshirish va ularni
ixtisoslashtirish markazi Andijon filiali o'qituvchisi
Tel: +998902545349

Masardinov Xushnubek Bozorboy o'g'li

Paxtaobod tumani tez tibbiy yordam bo'limi navbatchi feldsheri
xushnubekmasardinov@gmail.com +99894 385 36 25

Annotatsiya

Maqolada raxit kasalligining kelib chiqish sabablari, bolalarda uchrashi, alomatlari xaqida so'z yuritiladi.

Kalit so'zlar: Raxit kasalligi, bolalarda uchrashi, D vitamin, quyosh nuri, suyak qiyshayishi, kalsiy va fosfor almashinuvi.

Xozirgi paytda dunyo bo'yicha uchraydigan kasalliklar turi juda ko'p. Bular orasida bolalar orasida uchraydigan raxit kasalligi xisoblanadi. Bu kasallikni oldini olish borasida butun dunyoda qator ishlar amalga oshirilmoqda. Xususan bizning yurtimizda sog'lom bola yurt kelajagi shiori ostida bolaning tug'ilgunicha va tug'ilgandan keyin ham kasalliklardan himoya qilish borasida keng ko'lamli ishlar amalga oshirilib kelinmoqda. Xattoki onaning ham sog'lig'iga jiddiy e'tibor qaratilmoqda. Buning misoli safatida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022 yil 28 yanvardagi "2022-2026 yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to'g'risida"gi PF-60-son Farmoni bilan reproduktiv yoshdagi va homilador ayollar, bolalar uchun yuqori texnologik tibbiy yordam ko'rsatish tizimini takomillashtirish, perinatal markazlarni zarur tibbiy texnika va buyumlar bilan jihozlash, ularni malakali kadrlar bilan ta'minlash vazifasi belgilandi.

Raxit — bu asosan go'daklar va yosh bolalar kasalligi bo'lib, kasallik davomida suyak to'qimasi va tishlar hosil bo'lishi jarayoni buziladi, shuningdek suyak mineralizatsiyasi yetishmovchiligi rivojlanadi. Ko'p odamlar raxitni shunchaki D vitamini yetishmasligi (kaltsiferollar) deb o'ylashadi, ammo aslida raxitning sabablari faqat shu bilan tugamaydi. Raxit paydo bo'lishining asosiy sabablaridan biri faol rivojlanish jarayonida fosfor va kalsiy moddalarining ham yetishmasligidir.

Dastlabki xarakterli o'zgarishlar uzun suyaklarning so'nggi qismlarini rentgenografiyasida aniqlanadi.

Ko'pincha raxit bo'lgan paytda smazmofiliya, ya'ni nerv muskul sistemasining qo'zg'alish holati: to'satdan boshlanadigan umumiy klonik tirishish xurujlari rivojlanadi. Shuningdek, ko'krak yoshidagi kasallik xususiyatlaridan diatezlar, ya'ni organizmning turli kasalliklarga moyillik xolatlari tez-tez uchrab turadi. Raxitda ta'm bilish reflekslari bo'shashadi. Bu xolat raxit bolalarda ko'p kuzatildi.

Raxit osteoidlarni yetarli darajada mineralizasiya bo'lmasligi bilan yuzaga keladigan suyaklardagi buzilishlar bilan xarakterlanadi. Bir yoshdan katta bolalarda va kattalarda bunday holat osteomalyasiya va osteoporoz deyiladi.

Ko'p yillar mobaynida raxitning asosiy sababi vitamin D tanqisligi deb hisoblangan. Lekin oxirgi yillarda qonda vitamin D metabo'litlari konsentrasiyasini aniqlash imkoniyati paydo bo'lgandan song D gipovitaminozi raxit rivojlanishi sabablaridan faqat biri ekanligi aniqlandi. Hozirgi vaqtda raxitning yetakchi sababi fosfatlar va kalsiy tuzlarining yetishmasligi, lekin bunda gipokalsiemiya qaraganda gipofosfatemiya ko'proq uchrashi va katta ahamiyatga ega ekanligi qayd etilgan.

Erta yoshdagi bolalarda fosfat va kalsiy tuzlarining tanqisligi sabablari quyidagilar:

- Chala tug'ilish (homilaga kalsiy va fosfor tushishi homiladorlikning oxirgi oylarida ko'payadi)
- Noto'g'ri ovqatlantirish natijasida kalsiy va fosfor yetarli darajada organizmga tushmasligi;
- Intensiv o'sish davrida minerallarga bo'lgan talabning yuqoriligi (raxit - osayotgan organizm kasalligi)
- Oshqozon - ichak trakti, buyrak, suyaklar orqali fosfor va kalsiy transportining buzilishi, buning sababi organlar patologiyasi yoki ferment sistemasining yaxshi rivojlanmaganligidir.
- Nomuvofiq ekologik sharoit (organizmda xrom, stronsiy toplanishi, temir, magniy tanqisligi)
- Irsiy moyillik (misol uchun, ohil bolalar qiz bolalarga qaraganda, raxitni og'ir o'tkazadi, O (I) guruhdagi bolalar raxit bilan kam kasallanadi, A (II) guruhdagilar ko'proq kasallanadi)
- Endokrin buzilishlar (qalqonsimon bez va qalqonsimon bez oldi bezi funksiyasining buzilishi)
- Ekzo- va endogen vitamin D tanqislikligi.

Shuni ham yodda tutish kerakki, raxitning patogenezi nafaqat minerallar almashinuvining buzilishi, balki metabolizmning boshqa turlarining patologik muammolari bilan xarakterlanadi, bu ko'plab organlar va tizimlarning funksional holatiga ko'p qirrali ta'sir ko'rsatadi. Bolalarda suyak tizimi shakllanishining tabiiy jarayonini buziladi.

Kuzatuv natijalari. Olib borilgan kuzatuvlar shuni ko'rsatdiki, raxit kasalligiga chalingan bolalarning bunday bo'lishiga sabab, ko'pida onaning sifatsiz ovqatlanishi, kalsiysiz oziqalarni iste'mol qilganligi, muxit sharoiti ham kuchli ta'sir qilganini ko'rishimiz mumkin. Bundan tashqari sun'iy ovqat iste'mol qilgan onalardi bolalarida raxit kasalligi ko'p uchraganini kuzatdik.

Xulosa o'rnida shuni aytish kerakki, xar bir oila sog'lom bola dunyoga keltiraman desa uni onaning qornida rivojlanish davridanoq boshlash kerak. Bunda bolaga ijobiy ta'sir qiladigan vitaminli ovqatlar ko'proq iste'mol qilishi ayniqsa kalsiy elementiga boy bo'lgan tabiiy taomlar, mevalar shunga o'xshash narsalar ko'proq tanavul qilish kerak. Tug'ilganidan so'ng quyosh nuri ostida ko'proq sayr qilish ko'proq sut maxsulotlari iste'mol qilish, o'z vaqtida shifokor ko'rigiga olib borib katta qilishlarini tavsiya qilib qolamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. <https://yuz.uz/uz/news/2022-2026-yillarda-onalik-va-bolalikni-muhofaza-qilishni-kuchaytirish-togrisida>
2. <https://avitsenna.uz/raxit/>
3. B. Qoraxo'jayev va boshqalar "Bolalar kasalliklari propedivtikasi" Tosh-2006
4. Daminov T.A., Xalmatova B.T. Boboyeva U.R. "Bolalar kasalliklari" Tosh-2012
5. Kuzatuv natijalari

